

Strasbūras, 2016 07 05
COM(2016) 451 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Komunikatas dėl papildomų priemonių siekiant didesnio skaidrumo ir ryžtingesnės kovos su mokesčių slėpimu ir vengimu

Ivadas

Siekdama bendresnio tikslo – užtikrinti tvarų augimą ir investicijas remiantį darbo vietų kūrimą stipresnėje bendrojoje rinkoje, Europos Komisija vykdo plataus užmojo darbotvarkę dėl teisingesnio, skaidresnio ir veiksmingesnio apmokestinimo Europos Sąjungoje. Bendrovės mokesčius turėtų mokėti toje šalyje, kurioje gauna pelno. Vienas svarbiausių šios darbotvarkės punktų – kova su mokesčių slėpimu ir vengimu.

Dėl mokesčių slėpimo ir vengimo valstybių biudžetai kiekvienais metais praranda milijardus eurų pajamų, iškreipiama konkurencija tarp įmonių ir sunkiau sudaryti teisingas ir vienodas sąlygas visiems mokesčių mokėtojams. Tai kenkia augimui palankių mokesčių sistemų koncepcijai ir trukdo sėkmingai kurti kapitalo rinkų sąjungą. Kyla pavojus, kad inovacijos ir konkurencingumas nuslops, nes mažosios ir vidutinės įmonės, kurios yra pagrindinis užimtumo šaltinis Europoje, galiausiai moka proporcingai daugiau mokesčių nei didelės bendrovės, kurios išgali agresyviai planuoti mokesčius. Be to, dėl mokesčių vengimo gali padidėti darbo jėgai tenkanti mokesčių našta, nes prarastas pajamas vyriausybės kompensuoja didindamos mokesčius kitur, o dėl to nukenčia užimtumas ir prastėja darbo rinkos būklė. Nuo teisingo apmokestinimo priklauso ir visuomenės sutarties tarp piliečių ir jų vyriausybių vykdymas. Visuomenė ryžtingai reikalauja imtis veiksmų siekiant kovoti su agresyvia mokesčių praktika, dėl kurios mažėja pajamų, kurias vyriausybės gali naudoti kitiems tikslams.

Kadangi mokesčių slėpimas ir vengimas yra tarpvalstybinio pobūdžio, vien nacionalinio lygmens veiksmai, kurių imamasi šioms problemoms spręsti, paprastai būna neveiksmingi. Nederinamos valstybių narių kovos su piktnaudžiavimu mokesčiais priemonės gali pabloginti padėtį: suskaidyti bendrąją rinką, užkrauti naują našta mokesčių mokėtojams ir atverti naujų spragų, kuriomis gali naudotis agresyviai mokesčius planuojantys subjektai. Būtina koordinuoti kovą su piktnaudžiavimu mokesčiais tiek ES, tiek tarptautiniu lygmenimis.

Šiuo tikslu Komisija pateikė keletą pasiūlymų dėl tvirtesnės ir darnesnės ES pozicijos, kaip kovoti su piktnaudžiavimu mokesčiais, atsižvelgiant į tarptautinę darbotvarkę ir imantis griežtesnių priemonių ten, kur to reikia bendrajai rinkai. Šios iniciatyvos jau davė reikšmingų rezultatų, kurie turėtų iš esmės pagerinti mokesčių sąlygas Europos piliečiams ir įmonėms. Be to, pagal valstybės pagalbos taisykles Komisija pradėjo keletą tyrimų siekdama išsiaiškinti, ar kai kurios valstybės narės suteikė mokesčių lengvatų tam tikroms tarptautinėms bendrovėms¹.

Nepaisant didelės pažangos, siekiant kovoti su mokesčių slėpimu bei vengimu reikia nuveikti dar daugiau ir apriboti galimybes dideliu mastu nuslėpti lėšas, kaip Panamos dokumentų atveju, apie kurį neseniai buvo atskleista žiniasklaidoje.

Šiame komunikate apžvelgiama iki šiol padaryta pažanga ir nurodomos prioritetinės sritys, kuriose per ateinančius mėnesius reikės imtis veiksmų tiek ES, tiek tarptautiniu lygmenimis, siekiant sustiprinti kovą su mokesčių slėpimu, vengimu ir neteisėta finansine veikla.

¹ Žr. Pranešimo dėl valstybės pagalbos sąvokos 169–174 punktus:

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/notice_of_aid_lt.pdf.

PAŽANGA, PADARYTA ĮGYVENDINANT ES DARBOTVARKĘ DĖL DIDESNIO SKAIDRUMO IR RYŽTINGESNĖS KOVOS SU MOKESČIŲ SLĖPIMU IR VENGIMU

Didesnis mokesčių skaidrumas

Pirmasis žingsnis siekiant teisingesnio ir veiksmingesnio apmokestinimo buvo įnešti daugiau skaidrumo į apmokestinimo sritį visoje Europoje. Neseniai, Komisijai pateikus du plataus užmojo pasiūlymus dėl skaidrumo, valstybės narės susitarė, kad mokesčių administratoriai atviriau keisis informacija, glaudžiau tarpusavyje bendradarbiaus ir atidžiau tikrins tarpvalstybinę bendrovių apmokestinimo praktiką. Nuo 2017 m. visos valstybės narės automatiškai ir sistemingai viena su kita keisis informacija apie tarpvalstybinius sprendimus dėl mokesčių. Be to, 2016 m. kovo mėn. valstybės narės susitarė, kad jų mokesčių administratoriai automatiškai vienas kitam mokesčių tikslais siųs tarptautinių bendrovių veiklos ataskaitas pagal šalis. Dėl šių naujų teisėkūros reikalavimų valstybės narės kur kas geriau sugebės apsaugoti savo mokesčių bazes ir pažaboti mokesčių vengimo sistemas.

Europos Sąjunga didina skaidrumą ir visuomenės atžvilgiu. Po finansų krizės bankams buvo nustatyti griežti skaidrumo reikalavimai. Pagal Kapitalo reikalavimų direktyvą² finansų įstaigos privalo viešai atskleisti pagrindinę informaciją apie kiekvienoje šalyje (tiek ES viduje, tiek už jos ribų) vykdytą veiklą, mokėtus mokesčius, gautą pelną ir valstybės subsidijas. Be to, pagal Apskaitos direktyvą didžiosios gamybos ir medienos ruošos pramonės įmonės privalo viešai skelbti ataskaitas pagal šalis.

2016 m. balandžio mėn. Komisija pasiūlė, kad tarptautinės bendrovės, kurių apyvarta siekia daugiau nei 750 mln. EUR ir kurios veiklą vykdo ir Europos Sąjungoje, internete skelbtų tam tikrus su mokesčiais susijusius duomenis. Šios bendrovės turės viešai atskleisti informaciją ne tik pagal kiekvieną ES šalį, bet ir pagal tas mokesčių jurisdikciją turinčias šalis ir teritorijas, kurios nesilaiko gero mokesčių srities valdymo standartų. Be to, turės būti pateikiami suvestiniai duomenys apie kitose pasaulio šalyse vykdomas operacijas. Dėl šių taisyklių padidės didelių tarptautinių bendrovių atskaitomybė už mokesčius, todėl piliečiai galės geriau kontroliuoti jų elgesį mokesčių srityje, o bendrovės bus skatinamos mokėti mokesčius ten, kur jos gauna pelno, kartu išsaugant konkurencingumą ir išvengiant naštos mažesnėms bendrovėms. Europos Parlamentas ir Taryba raginami apsvarstyti šį pasiūlymą kuo greičiau.

ES priemonėmis reikalaujama užtikrinti ir asmenų sąskaitų skaidrumą. 2016 m. sausio mėn. įsigaliojo naujas teisės aktas, kuriuo siekiama neleisti nuslėpti lėšų lengvatinio apmokestinimo zonose. Pagal Direktyvą dėl administracinio bendradarbiavimo valstybės narės privalo automatiškai viena su kita keistis dideliu kiekiu informacijos apie užsienyje laikomas asmenų ir subjektų pajamas ir kapitalą. Be to, pasirašyti naujieji mokesčių skaidrumo susitarimai su Šveicarija, Lichtenšteinu, Andora ir San Marinu ir artimiausiomis savaitėmis panašus susitarimas bus pasirašytas su Monaku. Šios naujos skaidrumo taisyklės padės valstybėms narėms geriau nustatyti mokesčius slepiančius asmenis ir su jais kovoti ir kartu atgrasys nuo pajamų ir turto slėpimo lengvatinio apmokestinimo zonose siekiant išvengti mokesčių. Galiausiai, pagal ketvirtąją Kovos su pinigų plovimu direktyvą valstybės narės privalo sukurti centrinius informacijos apie tikrąją nuosavybę registrus, kad būtų užtikrintas didesnis kapitalo srautų skaidrumas ir

² Direktyva 2013/36/ES.

geriau kovojama su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu. Komisija paragino valstybes narės šias taisykles įgyvendinti iki metų pabaigos.

Teisingesnis apmokestinimas

Komisijos siekis užtikrinti didesnę mokesčių skaidrumą neatsiejamas nuo tokio pat ryžtingo tikslo užtikrinti, kad valstybės narės turėtų tinkamų priemonių savo mokesčių bazėms apsaugoti nuo piktnaudžiavimo ir savo teisėtoms pajamoms surinkti.

2015 m. birželio mėn. Komisijos priimtame Teisingo ir veiksmingo apmokestinimo veiksmų plane³ išdėstytos priemonės, kuriomis siekiama modernizuoti pelno mokesčių Europos Sąjungoje. Veiksmų planu padėtas pagrindas laikytis Europos Sąjungoje įvairiapusio požiūrio į tai, kaip pažaboti agresyvių mokesčių planavimą ir jį skatinančias sistemas, kartu mažinant nepagrįsto dvigubo apmokestinimo riziką. Jau padaryta nemenka pažanga įgyvendinant daugelį veiksmų, ypač rengiant pasiūlymą sustiprinti bendrą konsoliduotąją pelno mokesčio bazę, kuri Komisija ketina pateikti iki metų pabaigos, siekiant pagerinti verslo aplinką bendrojoje rinkoje, kartu šalinant nacionalinių sistemų neatitikimus, kuriais šiuo metu naudojami agresyviai mokesčius planuojantys subjektai.

Į 2016 m. sausio mėn. priimtą Kovos su mokesčių vengimu dokumentų rinkinį įeina teisiškai privalomos kovos su agresyviu mokesčių planavimu priemonės ir Išorės strategija dėl gero mokesčių srities valdymo skatinimo tarptautiniu mastu. Padaryta didelė pažanga, susijusi su visais šio rinkinio dokumentais. 2016 m. birželio mėn. Taryba patvirtino Kovos su mokesčių vengimu direktyvą. Ji padės užkirsti kelią kai kurių dažniausiai pasitaikančių rūšių pelno perkėlimui: nustatytos suderintos taisyklės, kaip spręsti naudojimosi šalių mokesčių tvarkos neatitikimais problema, apmokestinti kontroliuojamas užsienio bendroves, apriboti galimybes atskaityti palūkanas ir kt. Išorės strategiją Taryba patvirtino 2016 m. gegužės mėn., ir tęsiamas darbas, susijęs su kiekvienu iš joje numatytų veiksmų, be kita ko, rengiamas bendras jurisdikciją turinčių nebendradarbiaujančių subjektų ES sąrašas. Didelė pažanga daroma siekiant pagerinti įmonių apmokestinimą ir kitose srityse, pvz., atsižvelgiant į naujas tarptautines normas peržiūrimos sandorių kainodaros taisyklės ir valstybių narių taikomi lengvatiniai mokesčių režimai. Be to, Komisija aktyviai traukia atsakomybėn pažeidėjus nustatčiusi, kad tam tikroms įmonėms skirtos mokesčių paskatos gali pažeisti ES valstybės pagalbos taisykles.

Komisija taip pat siekia geresnio mokesčių srities valdymo tarptautiniu mastu. Daroma nuolatinė pažanga siekiant pagerinti mokesčių srities valdymo sistemą pasauliniu mastu ir sustiprinti mokesčių sistemas, kad jos būtų geriau apsaugotos nuo piktnaudžiavimo. Antai, jei bus visapusiškai ir plačiai įgyvendinamos EBPO kovos su mokesčių bazės erozija ir pelno perkėlimu (BEPS) priemonės, pavyks išgyvendinti pagrindinius agresyvaus mokesčių planavimo būdus.

LIKUSIŲ PROBLEMŲ SPRENDIMAS

Komisija neabejoja, kad, nepaisant didelės pažangos, reikia nuveikti dar daugiau kovojant su mokesčių vengimu ir slėpimu. Kaip neseniai buvo atskleista žiniasklaidoje, slaptos kontroliuojančiosios bendrovės ir finansinės struktūros vis dar naudojamos pajamoms ir turtui slėpti lengvatinio apmokestinimo zonose, neretai naudojantis ekspertų

³ COM(2015) 302 *final*.

konsultacijomis. Nors tam tikros struktūros gali turėti teisėtų tikslų, kai kuriomis iš šios veiklos rūšių gali būti remiama korupcija, pinigų plovimas ir mokesčių slėpimas.

Daugelis jau minėtų naujų priemonių, įskaitant privalomas kovos su piktnaudžiavimu nuostatas, naujus skaidrumo reikalavimus ir bendrą jurisdikciją turinčių nebendradarbiaujančių subjektų ES sąrašą, turėtų ateityje varžyti tokią praktiką. Tačiau ES ir tarptautinėje mokesčių sistemoje tebėra didelių spragų, kurias reikia ištaisyti siekiant užkirsti kelią tarpvalstybiniam piktnaudžiavimui mokesčiais ir neteisėtai finansinei veiklai. Pritardamas tokiam požiūriui Europos Parlamentas įsteigė Panamos dokumentų tyrimo komitetą, kuris turėtų pateikti naudingų įžvalgų, koks turėtų būti ES atsakas į žiniasklaidoje atskleistą informaciją.

1. Ryšio tarp kovos su pinigų plovimu ir mokesčių skaidrumo taisyklių išnaudojimas

Panamos dokumentų skandalas patvirtino, kad neskaidri informacija apie tikrąją nuosavybę gali palengvinti pinigų plovimą, korupciją ir mokesčių slėpimą. Todėl šių problemų sprendimai turėtų papildyti vienas kitą ir būti tarpusavyje susiję.

Šiandien Komisija pateikė pasiūlymą dėl ketvirtosios Kovos su pinigų plovimu direktyvos pakeitimų⁴, kuriais konkrečiai siekiama stiprinti ES apsaugos nuo pinigų plovimo bei teroristų finansavimo priemones.⁵

Tarp šių pakeitimų – platesnė finansinės žvalgybos padalinių prieiga prie informacijos, virtualių valiutų keitimui nustatyti išsamaus patikrinimo reikalavimai ir griežtesnė išankstinio mokėjimo priemonių patikra bei kontrolė.

Be to, netrukus Komisija patvirtins pirmąjį didelės rizikos trečiųjų šalių, kurių kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu sistemose yra strateginių trūkumų, ES sąrašą. Dar vienas ketvirtosios Kovos su pinigų plovimu direktyvos pakeitimas – suderintas išsamaus patikrinimo priemonių, kurias finansų įstaigos turi taikyti finansiniams srautams iš šių šalių, sąrašas.

Kai kurie iš pasiūlytų pakeitimų skirti būtent tam, kad būtų ištaisytos neseniai žiniasklaidoje atskleistos spragos, dėl kurių lėšas buvo galima slėpti lengvatinio apmokestinimo zonose siekiant išvengti mokesčių.

Pirma, iš dalies pakeistoje Kovos su pinigų plovimu direktyvoje sumažinta riba, nuo kurios pasyvios įmonės turi deklaruoti tikrąją nuosavybę. Taip bus užtikrintas didesnis šių struktūrų skaidrumas ir atidesnis jų tikrinimas. Antra, vykdydamos bendras finansinės atskaitomybės už mokesčius prievoles, finansų įstaigos turės dabartines išsamaus patikrinimo taisykles nuolat taikyti ne tik visiems naujiems klientams, bet ir esamiems klientams. Taip bus galima kontroliuoti sąskaitas, kurių finansų įstaigos netikrino daugiau kaip dešimt metų ir kurios galėjo būti naudojamos neteisėtais tikslais. Trečia, siekiant ištaisyti teisės aktų spragas ir pašalinti neatitikimus tarp valstybių narių, buvo patikslinti patikos fondų tikrųjų savininkų registravimo reikalavimai. Ketvirta, bus pagerinta prieiga prie informacijos apie tikrąją nuosavybę: atsižvelgdamos į Bendrovių teisės direktyvos pakeitimus valstybės narės privalės suteikti visuomenei prieigą prie tam

⁴ COM(2016) 450 *final*.

⁵ Taip pat žr. Kovos su teroristų finansavimu stiprinimo veiksmų planą (COM(2016) 50).

tikros informacijos apie bendroves ir bendrovių tipo patikos fondus⁶; prieiga prie tokios informacijos apie kitus fondus bus suteikiama tiems, kas turi teisėtą interesą ją gauti. Tai padės kovoti su piktnaudžiavimu teisiniais subjektais ir vienetais.

Be šių ketvirtosios Kovos su pinigų plovimu direktyvos ir Bendrovių teisės direktyvos pakeitimų, Komisija taip pat pasiūlė papildomai peržiūrėti Direktyvą dėl administracinio bendradarbiavimo apmokestinimo srityje⁷. Taip bus užtikrinta, kad mokesčių administratoriai turėtų prieigą prie remiantis ES kovos su pinigų plovimu taisyklėmis pateikiamų duomenų, visų pirma prie informacijos, susijusios su klientų išsamiu patikrinimu, ir informacijos, laikomos nacionaliniuose tikrosios nuosavybės registruose, kad galėtų vykdyti savo užduotis, susijusias ne tik su kova su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu. Iš tiesų, tai, kad valstybės narės šiuo metu gali pasirinkti, ar suteikti mokesčių administratoriams prieigą prie tokios informacijos, ar ne, mažina mokesčių auditų veiksmingumą. Turėdami prieigą prie tokios informacijos mokesčių administratoriai galės nustatyti, koks asmuo slypi už neskaidrios bendrovės, struktūros arba subjekto, ir greitai reaguoti į mokesčių slėpimo ir vengimo atvejus.

Pinigų plovimo, teroristų finansavimo ir apskritai visų nusikaltimų prevencija iš esmės priklauso nuo veiksmingos priežiūros ir vykdymo užtikrinimo. Nepaprastai svarbu, kad šią sustiprintą teisinę sistemą valstybės narės perkeltų į nacionalinę teisę ir praktiškai įgyvendintų.

Komisija ragina Europos Parlamentą ir Tarybą nedelsiant pritarti siūlomiems ketvirtosios Kovos su pinigų plovimu direktyvos pakeitimams, siekiant pagerinti kovą su teroristų finansavimu ir ištaisyti dideles spragas, dėl kurių mokesčius slepiantys asmenys galėjo nukreipti lėšas į lengvatinio apmokestinimo zonas likę nepastebėti.

Europos Parlamentas ir Taryba taip pat turėtų kuo greičiau pritarti siūlomai Direktyvos dėl administracinio bendradarbiavimo peržiūrai, kurios tikslas – sustiprinti ES kovos su pinigų plovimu ir ES mokesčių skaidrumo taisyklių sąveiką. Taip bus užtikrinta, kad mokesčių administratoriai turėtų nacionalinę prieigą prie ypač svarbios informacijos ir ja remdamiesi galėtų pažaboti mokesčių slėpimą ir vengimą, kai lėšos slepiamos lengvatinio apmokestinimo zonose.

2. Geresnis keitimasis informacija apie tikrąją nuosavybę

Priėmus minėtus pasiūlymus suteikti mokesčių administratoriams geresnę prieigą prie informacijos apie tikrąją nuosavybę, jie kur kas geriau sugebės kovoti su mokesčių slėpimu ir vengimu. Tačiau, norint veiksmingai kovoti su mokesčių slėpimu ir vengimu, reikės imtis papildomų priemonių, visų pirma nedelsiant tarpvalstybinio mastu užtikrinti informacijos apie tikrąją nuosavybę skaidrumą.

ES jau seniai žino, koks svarbus mokesčių administratorių administracinis bendradarbiavimas kovojant su piktnaudžiavimu mokesčiais. Viena veiksmingiausių ES priemonių šioje srityje – automatiniai informacijos mainai tarp mokesčių administratorių. Neseniai tarpvalstybinių informacijos mainų aprėptis buvo išplėsta: dabar keičiamasi

⁶ Tai patikos fondai, kuriems patikėtas turtas, kurį valdo asmuo (arba kuris valdomas to asmens vardu), vykdomas veikla, kurią sudaro arba į kurią įeina patikos fondų valdymas, ir veikiantis kaip patikos fondo patikėtinis tos veiklos metu siekiant gauti pelno, ir kitų rūšių juridiniai vienetai, kurių struktūra arba funkcijos panašios į tokių patikos fondų.

⁷ COM(2016) 452 *final*.

informacija ir apie visas finansines sąskaitas, sprendimus dėl mokesčių ir mokesčių tikslais reikalinga informacija apie tarptautinių bendrovių veiklą.

Atsižvelgiant į neseniai žiniasklaidoje atskleistą padėtį, būtina dar labiau išplėsti mokesčių administratorių administracinį bendradarbiavimą ir keistis informacija apie tikrąją nuosavybę tiek Europos Sąjungoje, tiek pasaulyje. Suteikus mokesčių administratoriams tiesioginę prieigą prie išsamios kitų valstybių narių informacijos apie tikrąją nuosavybę, jie kur kas geriau sugebėtų šalinti mokesčių slėpimo ir vengimo riziką.

ES lygmeniu visos valstybės narės susitarė dalyvauti Jungtinės Karalystės, Vokietijos, Ispanijos, Italijos ir Prancūzijos pradėtame bandomajame projekte, kurio tikslas – keisti informacija apie galutinius tikruosius bendrovių ir patikos fondų savininkus⁸. Taip būtų natūraliai papildytos ES teisėje jau įtvirtintos skaidrumo nuostatos ir šiandien pateikti pasiūlymai, kuriais mokesčių administratoriams suteikiama neribota prieiga prie informacijos apie tikrąją nuosavybę. Automatiniai informacijos apie tikrąją nuosavybę galėtų būti įtraukti į Europos Sąjungoje jau veikiančią privalomą mokesčių skaidrumo sistemą.

Tarptautiniu lygmeniu Didysis dvidešimtukas dar kartą pakartojo, kad tarptautinis finansinis skaidrumas yra vienas didžiausių jo prioritetų. 2016 m. balandžio mėn. jis paragino EBPO ir FATF⁹ iki spalio mėn. pasiūlyti naują visuotinę informacijos apie tikrąją nuosavybę skaidrumo standartą. Komisija teigiamai vertina šią iniciatyvą, pagal kurią mokesčių administratoriams būtų suteikiama prieiga prie ypač svarbios informacijos, būtinos siekiant atskleisti sudėtingas ir viso pasaulio lengvatinio apmokestinimo zonose slepiamas sistemas. Komisija teiks visą paramą, kokią tik gali, kad būtų parengtas naujas visuotinis skaidrumo standartas. Gavusi daugiau informacijos apie tai, kaip bus įgyvendinama nauja visuotinė iniciatyva, Komisija ją išanalizuos atsižvelgdama į galimybę tarpusavyje susieti valstybių narių tikrosios nuosavybės registrus.

Komisija pradėjo nagrinėti, kokia būtų tinkamiausia automatinė informacijos apie tikrąją nuosavybę mainų Europos Sąjungoje sistema, kuri užtikrintų, kad mokesčių administratoriai turėtų naujausios ir patikimos informacijos apie bendroves ir patikos fondus užsienyje, kuri jiems gali būti svarbi mokesčių atžvilgiu.

Rudenį Komisija pateiks valstybėms narėms pirmąją šio klausimo analizę, o vėliau, remdamasi gautais atsiliepimais, nustatys, kokių kitų veiksmų derėtų imtis.

3. Griežtesnė agresyvaus mokesčių planavimo įgalintojų ir rėmėjų priežiūra

Neseniai žiniasklaidoje atskleistos problemos į rampos šviesą iškėlė tam tikrų finansų tarpininkų ir patarėjų vaidmenį padedant savo klientams nuslėpti pinigus lengvatinio apmokestinimo zonose. Nors kai kurių sudėtingų sandorių ir įmonių struktūrų tikslai gali būti visiškai teisėti, kita su lengvatinio apmokestinimu susijusi veikla gali būti ne visai pateisinama ar netgi neteisėta. ES lygmeniu jau imtasi svarbių priemonių, kad įmonės ir asmenys negalėtų naudotis dirbtinėmis arba lengvatinio apmokestinimo struktūromis siekdami išvengti mokesčių ar juos nuslėpti. Tarp šių priemonių – naujos finansinių

⁸ <http://www.bundesfinanzministerium.de/Content/EN/Standardartikel/Topics/Taxation/Articles/G5-letter-to-G20-counterparts-regarding-action-on-beneficial-ownership.html>

⁹ Finansinių kovos su pinigų plovimu veiksmų darbo grupė.

sąskaitų skaidrumo taisyklės¹⁰, nuostatos dėl kovos su piktnaudžiavimu Kovos su mokesčių vengimu direktyvoje¹¹, ES tvirta finansų sektoriaus reglamentavimo sistema ir siūlomi Ketvirtosios kovos su pinigų plovimu direktyvos pakeitimai. Tačiau panašu, kad būtina imtis papildomų priemonių, priimančias horizontaliąsias arba sektorines nuostatas, kurios skirtos būtent tiems, kas remia arba įgalina mokesčių slėpimo ir vengimo sistemas. Tai padėtų kompetentingoms institucijoms tokią veiklą nustatyti ir sustabdyti ankstyvame etape ir pašalinti spragas tuose teisės aktuose, kurie sudaro sąlygas ją vykdyti. Be to, tai darytų atgrasomąjį poveikį tiems, kas aktyviai skatina ir vykdo agresyvų mokesčių planavimą.

EBPO priimtame BEPS veiksmų plane (12 veiksmas) rekomenduojama šalims reikalauti, kad mokesčių mokėtojai ir mokesčių planavimo sistemų rėmėjai (mokesčių konsultantai, teisės konsultantai, finansų įstaigos ir kt.) atskleistų informaciją apie bet kokias agresyvaus mokesčių planavimo sistemas, kurias jie naudoja ar remia. Tokias nacionalines privalomo informacijos atskleidimo schemas vienos valstybės narės¹² jau įgyvendino, o kitos šiuo metu jas svarsto. Tačiau agresyvus mokesčių planavimas yra tarpvalstybinio pobūdžio, todėl vien nacionalinio lygmens sistemų poveikis gali būti tik ribotas. 2016 m. gegužės mėn. Taryba paprašė Komisijos „apsvarstyti teisėkūros iniciatyvas dėl privalomų atskleidimo taisyklių, remiantis EBPO BEPS projekto 12 veiksmu, siekiant nustatyti veiksmingesnes atgrasymo priemones tarpininkams, kurie padeda įgyvendinant mokesčių slėpimo ar vengimo schemas“. Šis raginimas atliepia nuolatinius Europos Parlamento kvietimus imtis griežtesnių kovos su mokesčių slėpimo sistemų įgalintojais ir rėmėjais priemonių.

Komisija ieškos geriausio būdo, kaip sugriežtinti priežiūrą ir užtikrinti, kad agresyvaus mokesčių planavimo sistemų įgalintojams ir rėmėjams būtų taikomos veiksmingos atgrasymo priemonės¹³. Viena iš šių priemonių galėtų būti mokesčių administratoriams teikiamos informacijos apie tokias sistemas skaidrumo didinimas.

Šiuo tikslu 2016 m. rudenį Komisija pradės viešas konsultacijas, kad gautų atsiliepimų, kokio požiūrio labiausiai tiktų laikytis.

Kartu Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su EBPO ir kitais tarptautiniais partneriais, sieks susitarti dėl ryžtingesnio, nei rekomenduota BEPS veiksmų plane (12 veiksmas), visuotinio požiūrio į didesnę konsultantų veiklos skaidrumą.

4. Aukštesnių gero mokesčių srities valdymo standartų taikymo visame pasaulyje skatinimas

ES kovos su mokesčių slėpimu ir vengimu priemonės yra būtinos siekiant padėti valstybėms narėms apsaugoti mokesčių bazes, užtikrinti įmonėms vienodas sąlygas ir skatinti sudaryti teisingesnes ir konkurencingesnes sąlygas bendrojoje rinkoje. Tačiau piktnaudžiavimas mokesčiais yra visuotinio pobūdžio, todėl būtina su neskaidriomis mokesčių sistemomis ir agresyviu mokesčių planavimu kovoti tarptautiniu lygmeniu.

¹⁰ COM(2013) 348 *final*.

¹¹ COM(2016) 26 *final*.

¹² Jungtinė Karalystė, Airija ir Portugalija.

¹³ http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/index_lt.htm

Atsižvelgdama į tai ES tvirtai remia EBPO pastangas užtikrinti, kad visame pasaulyje būtų taikomi aukštesni gero mokesčių srities valdymo standartai, kurias atspindi tiek įtrauki BEPS įgyvendinimo sistema, tiek pasaulinio forumo vykdoma mokesčių skaidrumo stebėjimo veikla. ES sparčiai įgyvendino naują visuotinį automatinių finansinių sąskaitų informacijos mokesčių klausimais mainų standartą (bendrą duomenų teikimo standartą) ir pagrindines BEPS priemones, priimdama privalomus teisės aktus. Taip ji rodo pavyzdį tarptautinio gero mokesčių srities valdymo srityje. Dabar pirmenybę reikėtų teikti tam, kad aukštesnius gero mokesčių srities valdymo standartus taikytų ir ES tarptautiniai partneriai, o ES darytų didesnę spaudimą pasauliniuose forumuose, ypač Didžiojo dvidešimtuko susitikimuose, kad šis tikslas būtų pasiektas.

2016 m. sausio mėn. Komisija pateikė Išorės strategiją dėl veiksmingo apmokestinimo¹⁴, kuria siekiama užtikrinti nuoseklų ES požiūrį į gero mokesčių srities valdymo skatinimą visame pasaulyje. Kaip šios strategijos dalį Komisija išdėstė priemones, kuriomis skatinamas geras valdymas visame pasaulyje, be kita ko, sudarant susitarimus su trečiosiomis šalimis ir padedant besivystančioms šalims laikytis gero mokesčių srities valdymo standartų. Siekdama spresti šalių, kurios atsisako laikytis gero mokesčių srities valdymo standartų, klausimą Komisija pasiūlė taikyti naują ES sąrašo sudarymo procedūrą. Taip atsižvelgiama į Europos Parlamento kvietimus¹⁵ sudaryti mokesčių jurisdikciją turinčių nebendradarbiaujančių subjektų ES sąrašą. Bendras ES sąrašas bus grindžiamas aiškiais, objektyviais ir tarptautiniu mastu pateisinamais kriterijais, griežtu tikrinimu ir atviru dialogu su atitinkamomis trečiosiomis šalimis. Tokio sąrašo sudarymo procedūrai ES finansų ministrai pritarė 2016 m. gegužės mėn. ECOFIN tarybos posėdyje ir paragino pirmąjį ES sąrašą sudaryti iki 2017 m. Jie taip pat paprašė Verslo apmokestinimo elgesio kodekso grupės apsvarstyti sąrašą papildysiančias atsakomąsias priemones.

Bendras ES sąrašas turėtų būti naudojamas kaip svarbi atgrasomoji priemonė, taikoma šalims, kurios atsisako prisijungti prie kitų pasaulio šalių, pereinančių prie teisingesnio ir skaidresnio apmokestinimo. Papildomos vertės ES sąrašo sudarymo procedūrai suteikia ir pastarojo meto Didžiojo dvidešimtuko raginimas sudaryti tarptautinį jurisdikciją turinčių nebendradarbiaujančių subjektų sąrašą. Bendras ES sąrašas gali būti naudojamas kaip pavyzdys sudarant būsimą tarptautinį sąrašą, nes jis bus sudaromas remiantis tarptautiniu mastu sutartais standartais.

Siekdama sudaryti palankesnes sąlygas greitai sudaryti ES sąrašą, Komisija šiuo metu baigia rengti išankstinį visų trečiųjų šalių vertinimą, kad nustatytų, kokią erozijos riziką jos gali kelti valstybių narių mokesčių bazėms. Šios analizės rezultatus ji pateiks Verslo apmokestinimo elgesio kodekso grupei iki vasaros. Tuo remdamosi valstybės narės galės greitai nustatyti tas trečiąsias šalis, kurias jos nori nuodugniau patikrinti gero mokesčių srities valdymo atžvilgiu, ir pradėti dialogą su atrinktais jurisdikciją turinčiais subjektais iki 2016 m. pabaigos.

Komisija taip pat glaudžiai bendradarbiaus su EBPO rengiant plataus užmojo ir veiksmingą tarptautinį jurisdikciją turinčių nebendradarbiaujančių subjektų sąrašą.

5. Geresnė informatorių apsauga

¹⁴ COM(2016) 24.

¹⁵ EP 1-ojo ir 2-ojo mokesčių ir kitų panašaus pobūdžio ar poveikio priemonių komitetų ataskaitos: <http://www.europarl.europa.eu/committees/lt/taxe/work-in-progress.html>.

Pastaraisiais metais Europoje politikai sutarė dėl kovos su mokesčių slėpimu ir vengimu, todėl imtasi svarbių priemonių tiek nacionaliniu, tiek ES lygmeniu. Kaip rodo pastaruosiu metu didelio atgarsio susilaukę bendrovių mokesčių vengimo ir asmenų mokesčių slėpimo atvejai, kuriuos paviešino informatoriai, reikia veiksmingiau apsaugoti informatorius. Tų, kas pateikia ar atskleidžia informaciją apie veikimą ir neveikimą, kuris kelia didelę grėsmę arba žalą viešajam interesui, apsauga ne tik didina darbuotojų galimybes perduoti informaciją, bet ir gali iš esmės padėti geriau nustatyti sukčiavimo ir mokesčių slėpimo atvejus, dėl kurių Europos mokesčių administratoriai netenka teisėtų mokesčių pajamų. Todėl Europos Parlamentas ir daugelis suinteresuotųjų subjektų paragino gerinti informatorių apsaugą.

Informatorių apsauga būtina atsižvelgiant į tai, kad institucijų atskaitomybės procesai priklauso nuo informacijos atskleidimo, kad būtų nustatyti pažeidimai. Informatorių apsauga viešajame ir privačiajame sektoriuje padeda šalinti netinkamo valdymo atvejus ir pažeidimus, įskaitant tarpvalstybinę korupciją, susijusią su nacionaliniais ar ES finansiniais interesais. Be to, žvelgiant iš bendrosios rinkos veikimo ir įmonių socialinės atsakomybės perspektyvos, ji gali padėti sudrausminti bendroves ir apsaugoti visuomenės interesus, o tai gali padidinti pasitikėjimą rinka, taigi, ir pritraukti potencialių investuotojų bei verslo partnerių.

Komisija visapusiškai remia tikslą apsaugoti informatorius nuo keršto. Komisija ėmėsi priemonių, kad apsaugotų informatorius ES sektorių teisės aktuose ir ES institucijose. Pavyzdžiui, valstybės narės privalo sukurti veiksmingus ir patikimus mechanizmus, kuriais skatinama kompetentingoms valdžios institucijoms pranešti apie potencialius arba faktinius kovos su pinigų plovimu taisyklių pažeidimus. Finansų įstaigos ir kiti įpareigotieji subjektai turi nustatyti procedūras, taikomas tiems darbuotojams arba panašioje padėtyje esantiems asmenims, kurie praneša apie tokių taisyklių pažeidimus. Panašūs reikalavimai taikomi advokatų kontoroms, audito bendrovėms ir kitose ES teisės srityse, pavyzdžiui, piktnaudžiavimo rinka ir kolektyvinio investavimo į perleidžiamuosius vertybinius popierius. ES teisės aktuose dėl komercinių paslapčių nustatyta sistema, kurioje profesinio elgesio ir verslo informacijos konfidencialumo svarbą atsveria veiksminga informatorių apsauga.

Kol ES teisės aktuose nėra konkrečių nuostatų dėl informatorių apsaugos, taikomi nacionalinės teisės aktai. Tai galioja ir tokiose srityse kaip mokesčių teisės laikymasis, kuriam šiuo metu nėra taikomos ES nuostatos, skirtos informatoriams apsaugoti.

Komisija ir toliau kontroliuos valstybių narių nuostatas dėl informatorių ir sudarys palankesnes sąlygas atlikti tyrimus bei keistis geriausia patirtimi, kad paskatintų nacionaliniu lygmeniu užtikrinti geresnę apsaugą. Kartu ji įvertins galimybes imtis papildomų veiksmų ES lygmeniu.

Siekdama sustiprinti informatorių apsaugą, Komisija šiuo metu vertina galimybes imtis horizontalių arba papildomų sektorių veiksmų ES lygmeniu, kartu laikantis subsidiarumo principo.
--

Išvada

Per pastaruosius metus padaryta didelė pažanga ES lygmeniu kovojant su mokesčių slėpimu, vengimu, sukčiavimu ir korupcija. Komisija pateikė pasiūlymų padidinti mokesčių skaidrumą, gerokai sumažinti agresyvaus mokesčių planavimo galimybes ir skatinti gerą mokesčių srities valdymą pasaulyje. Pasiūlymus visiškai įgyvendinus,

mokesčių aplinka Europoje visam laikui pakis: taps teisingesnė, atviresnė ir veiksmingesnė piliečiams, įmonėms ir valstybėms narėms bendrojoje rinkoje.

Tačiau reikia nuolat stengtis kovoti už teisingesnę bei skaidresnę mokesčių sistemą ir sugebėti greitai reaguoti į naujas aplinkybes bei įvykius. Atsižvelgdama į neseniai žiniasklaidoje atskleistą praktiką, ES turi dar labiau pagerinti vidaus koordinavimą kovojant su žalinga mokesčių praktika ir dirbti ranka į ranką su tarptautiniais partneriais, ypač su Didžiuoju dvidešimtuku ir EBPO, kad būtų įgyvendinta plataus užmojo visuotinė kovos su finansiniais pažeidimais darbotvarkė.

Šiame komunikate išdėstytos priemonės gali iš esmės padėti užkirsti kelią neseniai žiniasklaidoje atskleistoms neskaidrioms, kartais neteisėtoms sistemoms. Imdamasi griežtų ir veiksmingų priemonių šiose srityse, ES galėtų išlaikyti savo, kaip pasaulinės gero mokesčių srities valdymo lyderės, pozicijas ir paskatinti tarptautinius partnerius sekti jos pavyzdžiu. Tai užtikrintų didesnę teisingumą ir padėtų paskatinti darbo vietų kūrimą, ekonomikos augimą ir investavimą Europoje.